

Die jaarlikse aanpassing in die opbergingstariewe vir voorraad op JSE-silosertifikate geskied drie keer per jaar vir die onderskeie bemarkingsjare vir oliesade, somergrane en wintergrane. Die aanpassing is op die produsenteprysindeks (PPI) gegrond en word nie deur vraag en aanbod bepaal nie.

Die opbergingsektor se mandjie koste word egter bykomend blootgestel aan unieke kwessies en spesifieke kostestygings wat nie volledig in die PPI weerspieël word nie. Die gewig van 'n sekere koste-artikel vir opberging verskil van die insluiting daarvan in die PPI of die betrokke subindeks.

Elektrisiteit is 'n voorbeeld. Die beskikbaarheid en koste van elektrisiteit speel 'n uiters belangrike rol in die opbergingsektor, en die gewig daarvan in vergelyking met die totale opbergingkoste beloop 13,1%.

Die getal berokingsmiddels wat in Suid-Afrika geregistreer is, is ook beperk en die werklike styging in 2022-pryse teenoor die PPI is drievoudig. Opbergers se jaarlikse styging in opbergingstariewe behoort meer te wees as die jaarlike PPI en gevolglik meer as die jaarlikse styging in die opbergingstarief wat op die PPI gegrond is.

Die kapasiteit vir vaste opbergingstrukture soos beton- en sinksilos is gelykstaande aan die ekwivalent van 14,5 miljoen ton mielies. Suid-Afrika het in die vorige seisoen sowat 22 miljoen ton graan en oliesade in totaal geproduseer. Opbergingstariewe moes skerp reageer op die verhoogde vraag na opberging, maar dit was nie die geval nie.

Weens die gebruik van die

Hoewel die JSE die produsenteprysindeks gebruik om opbergingstariewe aan te pas, is die gewig van 'n koste-artikel vir opberging nie noodwendig gelyk aan die gewig daarvan in die indeks nie.

laer PPI het die JSE se opbergingstarief nie die werklikheid weerspieël nie.

Die volgende aspekte kan bykomende koste meebring wat nie in die PPI en gevolglik in opbergingstariewe weerspieël word nie.

Die Wet op Landbouproduktstandaarde vereis dat, ten spyte van voldoende selfregulering, **inspeksies** gedoen moet word. Die jongste voorstel waarteen die inspeksiedienste uitgevoer kan word, het verlede jaar R74 miljoen beloop.

Eise vir groter deursigtigheid en die instelling van 'n generiese paspoortstelsel waaraan alle produsente tydens die lewering van graan en oliesade by silo's moet voldoen. Bykomende funksies en vereistes kan nie sonder die toepassing van stelsels en personeel geskied nie, wat tot bykomende koste sal lei.

Beperkte beskikbaarheid van **berokingsmiddels**, die uitfasering van metielbromied en die gevolglike gebruik van duurder berokingsmiddels. Die internasionale norm vir besteding aan gewasbeskermingsmiddels in opberging is hoër as wat plaaslik die geval is.

Produsente diversifiseer in sekere produksiegebiede toene-

mend en plant meer sojabone as mielies. Die opbrengs van sojabone onder droëlandproduksietoestande is ongeveer 'n derde van die opbrengs van mielies. In die opvangs- of bedieningsgebied van sekere silo's word dus minder graan en oliesade as voorheen geproduseer.

Sojabone lewer 'n laer opbrengs, maar 'n hoërwaardeprodukt. Die risiko's aan 'n hoërwaardegewas is ook hoër. Die opbergingstariewe vir sojabone is egter nie drievoudig meer as vir mielies nie. In 2002-'03 was die JSE se opbergingstarief vir sojabone 30c/t/dag en vir mielies 28c/t/dag. In 2021-'22, ná die merkwaardige toename in sojaboonproduksie, was die opbergingstarief vir sojabone 89c/t/dag en vir mielies 86c/t/dag. Gevolglik is die winsgewendheid van sekere silokomplekse onder druk.

Produsente vereis dat graan en oliesade in 'n natter stadium gedroog moet word om vroeër beter pryse te behaal. Die onderbrekings in die toevoer van **elektrisiteit** saam met die styging in elektrisiteits- en dieselkoste bring mee dat die funksie duurder geword het.

Die **gehalte van graan** verander oor tyd en bring bykomen-

de kwessies en koste mee. Die maalindeks daal, spanningskrag neem toe. Sifselverliese neem toe. Dit kan die doeltreffendheid van deurlugting en beroking beïnvloed, en die koste daarvan verhoog.

Die **vereistes van versekeraars** bring mee dat opbergers bykomende kapitaaluitgawes moet aangaan om 'n verhoging in premies te vermy.

Sekuriteitstelsels by silo's moet opgegradeer word om graan veilig op te berg en die stelsel te beskerm. Die diefstal van graan neem op verskeie maniere toe. Daarby moet logistieke stelsels toenemend teen losprysagteware beskerm word.

OPSOMMING

Die vraag na en aanbod van opberging word nie weerspieël in opbergingstariewe soos in vryemarktoestande verwag sou word nie. Die JSE se dagtariewe word op die jaarlikse toename in die PPI gegrond en opbergingstariewe by opbergers moet hiermee tred hou.

Die tariewe verreken nie die bykomende vereistes en gepaardgaande koste waaraan die opbergingsektor blootgestel word ten volle nie. Dit kan nie billik wees nie en hou ongunstige implikasies in vir die onderhoud en volhoubaarheid van wêreldklas-opbergingsgeriewe wat deur 'n mededingende sektor bestuur word.

Na verwagting kan opbergingstariewe in 2022, maar veral in 2023, aansienlik verhoog. Die grootste rede hiervoor is dat die PPI vir 2022 eers in die opbergingstariewe vir 2023 weerspieël gaan word. **LBW**

Mnr. Wessel Lemmer is die hoofbestuurder van Agbiz Grain.